

Handleiding bij het spel: “Het spel anders spelen”

“Burgerparticipatie is te vaak een afvinkactie bij overheden, zo van: dat hebben we gedaan, maar we gaan toch doen zoals we het zelf oorspronkelijk hadden bedacht. Maar wat wij willen is vooraf echte participatie bij de inrichting van de fysieke leefomgeving i.p.v. bezwaren achteraf. Dat is een essentie van de Omgevingswet” (*Minister Ollongren in Binnenlandsbestuur, 28 sept 2018*).

Omgevingswet vraagt andere spelregels

De Omgevingswet, per 1 januari 2021 van kracht, wil regels vereenvoudigen en verkokering doorbreken. Integraler sturen op de kwaliteit van de leefomgeving. Initiatieven meer ruimte geven en de samenleving in een vroeg stadium betrekken bij visie en planvorming. Dit vraagt andere spelregels dan de regels van de huidige wet Ruimtelijke Ordening. Om dat te benadrukken ontwikkelden we (DuurzaamDoor, RVO) de tool: “Het spel anders spelen”. Deze bestaat uit een kwartetspel en een woordenboekje.

Wat valt op aan de afbeeldingen?

Je ziet mensen: vrouwen en mannen met ideeën, visie, passie, energie, expertise. Om maar te benadrukken dat we het van mensen moeten hebben als het gaat om inrichting en beheer van onze leefomgeving (de participerende mens centraal).

Waar gaan de begrippen in het kwartetspel en woordenboekje over?

De begrippen komen uit bijeenkomsten die DuurzaamDoor in 2018 met partners organiseerde. In die bijeenkomsten voerden initiatiefnemers en overheden dialoog en debat over de Omgevingswet. Ervaringen werden uitgewisseld over hoe de samenwerking beter zou kunnen worden tussen de leefwereld van mensen en de systeemwereld met zijn kaders, procedures en wetten.

Spelregels kwartetspel (zie ook pagina 5 van het woordenboekje)

In hoofdzaak gelden de spelregels van een gewoon kwartetspel zoals bijna iedereen die wel kent.

- Verdeel alle kaarten gelijkmatig over de spelers
- Speler 1 (degene die de langste reistijd had!) begint het spel door aan een andere speler een kaart te vragen van een kwartet waarvan speler 1 zelf al één of meer kaarten in zijn bezit heeft.
- Indien die andere speler de gevraagde kaart heeft, dan krijgt speler 1 die kaart. Speler 1 mag net zolang doorgaan met andere spelers een kaart te vragen, totdat een speler de gevraagde kaart niet heeft. In dat geval gaat de beurt naar deze laatste speler.
- Spelers die een kwartet compleet hebben leggen dit kwartet open op tafel. Het woordenboekje vermeldt de betekenis van iedere kaart. Het spel eindigt wanneer alle kwartetten compleet zijn.

En de Joker dan?

De Joker die in het spel zit is een unusual suspect, immers in kwartetspellen komen helemaal geen Jokers voor. Degene die de Joker bezit -die noemen we even speler 1- heeft het recht om van een medespeler naar keuze- speler 2- te vragen om gedurende 20 seconden al zijn/haar kaarten op tafel te leggen. Alle spelers zien daarmee dus welke kaarten speler 2 heeft. Na die 20 seconden pakt speler 2 zijn kaarten weer ter hand, waarna speler 2 aan de beurt is om van een andere medespeler een kaart op te vragen. De Joker staat op deze manier symbool voor het belang van openheid en transparantie zoals die in de Omgevingswet een werkzame kracht kan zijn. Veelal zijn we gewend om een ander niet in onze kaarten te laten kijken (om onze kaarten aan de borst te houden). Maar zouden we niet tot veel duurzamere resultaten komen wanneer we kunnen meeschakelen met àndermans plannen en initiatieven in onze eigen leefomgeving? En dat is precies waar minister Ollongren op doelde.

Het spel als gesprekstool

Uiteraard is het spel heel geschikt als energizer. Bijvoorbeeld om mensen aan het begin van een bijeenkomst op ongedwongen wijze kennis te laten maken met elkaar. Gewoon even een spelletje kwartetten.

Maar ‘Het spel anders spelen’ zou niet zo heten als je het kwartetspel ook niet anders zou kunnen spelen. Het spel kan namelijk ook een middel zijn in bijeenkomsten, workshops, trainingen en onderwijs, met het doel om spelenderwijs een aantal kernaspecten van de Omgevingswet te doorgronden. Meerdere varianten zijn mogelijk:

- Verdieping; stel als moderator aan het groepje dat het spel heeft gespeeld activerende vragen over de thematiek van de Omgevingswet. Bijvoorbeeld: welke drie kaarten vinden jullie het belangrijkste gelet op de bedoeling van de Omgevingswet en waarom? Wat vinden jullie van de Joker als metafoor voor transparantie en waardecreatie? Welke begrippen vragen om toelichting van anderen of van het woordenboekje?
- Casuïstiek; bij een voortgangsbespreking of evaluatie van een project. Welke kaarten (begrippen) hebben tot vertraging geleid en welke kaarten tot versnelling? Welke kaart ontbrak en zou nu gespeeld moeten worden?
- Tarot; alle kaarten liggen op tafel waarna iedereen een kaart trekt en deze associeert met wat er voor betrokkene speelt. Waar doet die kaart haar/hem aan denken, welke vraag komt op via die kaart? Dit kan dan weer een opening zijn voor een verdiepend gesprek in bijvoorbeeld een teammeeting of een andere leerbijeenkomst over de Omgevingswet.

Tenslotte, er zijn natuurlijk veel meer mogelijkheden om het spel te benutten; wij kunnen die allemaal niet bedenken. Maar jullie wel, met jullie ideeën, visie, passie, energie, expertise. Veel plezier!